

PRIPOROČILO SVETA

z dne 9. julija 2013

v zvezi z nacionalnim programom reform Romunije za leto 2013 in mnenje Sveta o konvergenčnem programu Romunije za obdobje 2012–2016

(2013/C 217/17)

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti členov 121(2) in 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik⁽¹⁾ in zlasti člena 9(2) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Evropski svet je 26. marca 2010 potrdil predlog Evropske komisije, da začne izvajati novo strategijo za delovna mesta in rast Evropa 2020, ki temelji na okrepljenem usklajevanju ekonomskih politik ter se osredotoča na ključna področja, na katerih je potrebno ukrepanje, da se spodbudi potencial Evrope za trajnostno rast in konkurenčnost.

(2) Svet je 13. julija 2010 sprejel priporočilo o širših smernicah za ekonomske politike držav članic in Unije (2010–2014) ter 21. oktobra 2010 sklep o smernicah za politike zaposlovanja držav članic⁽²⁾, ki skupaj tvorita integrirane smernice. Države članice so bile pozvane, da integrirane smernice upoštevajo v nacionalnih ekonomskih politikah in politikah zaposlovanja.

(3) Voditelji držav ali vlad držav članic so 29. junija 2012 sprejeli dogovor za rast in delovna mesta, ki z uporabo vseh razpoložljivih vzvodov, instrumentov in politik zagotavlja skladen okvir za ukrepanje na nacionalni

ravni, ravni EU in ravni euroobmočja. Odločili so se, da morajo biti ukrepi sprejeti na ravni držav članic, in zlasti izrazili polno zavezanost k doseganju ciljev strategije Evropa 2020 ter izvajanju priporočil za posamezne države.

(4) Svet je 10. julija 2012 sprejel priporočilo⁽³⁾ v zvezi z nacionalnim programom reform Romunije za leto 2012 in podal mnenje o konvergenčnem programu Romunije za obdobje 2012–2015.

(5) Komisija je 28. novembra 2012 sprejela letni pregled rasti, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2013. Poleg tega je Komisija 28. novembra 2012 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij⁽⁴⁾ sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja, v katerem Romunije ni opredelila kot ene od držav članic, za katere bi bilo treba opraviti poglobljen pregled.

(6) Evropski parlament je v skladu z Uredbo (ES) št. 1466/97 ustrezno sodeloval v evropskem semestru in 7. februarja 2013 sprejel resolucijo o zaposlovanju in socialnih vidikih v letnem pregledu rasti 2013 in resolucijo o prispevku k letnemu pregledu rasti 2013.

(7) Evropski svet je 14. marca 2012 potrdil prednostne naloge za zagotavljanje finančne stabilnosti, fiskalne konsolidacije in ukrepanja za spodbujanje rasti. Poudaril je potrebo po doseganju diferencirane, rasti prijazne fiskalne konsolidacije, vrnitvi k normalnim posojilnim pogojem v gospodarstvu, spodbujanju rasti in konkurenčnosti, odpravljanju brezposelnosti in socialnih posledic krize ter modernizaciji javne uprave.

(8) Romunija je 30. aprila 2013 predložila svoj nacionalni program reform za leto 2013 in svoj konvergenčni program za obdobje 2012–2016. Programa sta bila ocenjena istočasno, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost.

(9) Na podlagi ocene konvergenčnega programa v skladu z Uredbo (ES) št. 1466/97 Svet meni, da je makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo proračunske napovedi v programu, verjeten in skladen z oceno iz pomladanske napovedi služb Komisije iz leta 2013. Romunija

⁽¹⁾ UL L 209, 2.8.1997, str. 1.

⁽²⁾ Za leto 2013 ostajajo nespremenjene v skladu s Sklepom Sveta 2013/208/EU z dne 22. aprila 2013 o smernicah za politike zaposlovanja držav članic (UL L 118, 30.4.2013, str. 21).

⁽³⁾ UL C 219, 24.7.2012, str. 72.

⁽⁴⁾ UL L 306, 23.11.2011, str. 25.

je zaradi znatnih konsolidacijskih prizadevanj in v skladu s priporočilom Sveta svoj javnofinančni primanjkljaj v letu 2012 zmanjšala pod 3 %. Cilj konvergenčnega programa je doseči srednjeročni proračunski cilj v višini -1 % BDP (prej -0,7 % BDP), ki ustrezno odraža zahteve Pakta za stabilnost in rast. Program opisuje proračunsko strategijo, katere cilj je doseči srednjeročni proračunski cilj do leta 2014, kar po ponovnem izračunu Komisije, ki temelji na skupno dogovorjeni metodologiji, ustreza doseganju srednjeročnega proračunskega cilja do leta 2015. Napredek v strukturnem smislu pri doseganju srednjeročnega proračunskega cilja je večji od 0,5 % BDP za leto 2013 in znaša okoli 0,4 % leta 2014. Referenčna vrednost za odhodke Pakta za stabilnost in rast je bila v programskem obdobju dosežena. Prilagoditev je v letu 2013 predvidena v začetni fazi, in sicer z ukrepi, ki spodbujajo prihodke, vključno z zmanjšanjem števila davčnih olajšav, izboljšanjem obdavčitve kmetijstva ter uvedbo pristojbine po deregulaciji cen plina in uvedbo posebnega davka za prenos elektrike in plina. Glavna tveganja za konvergenčni program so povezana z morebitnimi dodatnimi finančnimi popravki, povezanimi s črpanjem sredstev EU ali financiranjem prednostnih projektov iz nacionalnega proračuna, ponovnim kopičenjem zaostankov, zlasti na ravni lokalne vlade, in omejenim napredkom pri prestrukturiranju podjetij v državni lasti. Javni dolg Romunije ostaja relativno nizek in je leta 2012 znašal 37,8 % BDP. Pričakuje se, da se bo leta 2014 povečal na 38,6 %, vendar bo v programskem obdobju ostal pod pragom 60 % BDP.

- (10) Komisija in Mednarodni denadni sklad sta se po zahtevku Romunije z dne 17. februarja 2011 z romunskimi organi dogovorila o preventivnem programu gospodarskega prilagajanja. Romunija se je v okviru preventivne pomoči Unije zavezala, da bo izvedla celovit program gospodarske politike s posebnim poudarkom na ukrepih strukturnih reform, da se izboljša delovanje trga dela in proizvodnega trga ter okrepi trdnost in potencial rasti romunskega gospodarstva. Hkrati je ta program zagotovil nadaljevanje fiskalne konsolidacije, izboljšanje upravljanja in nadzora javnih financ ter izvajanje reform njene zunanje in monetarne politike ter politike za finančno stabilnost in politike za finančne trge. Romunija je marca 2013 uradno zaprosila za trimesečno podaljšanje programa Mednarodnega denarnega sklada. Medtem ko se je možnost črpanja sredstev v okviru programa EU iztekla ob koncu marca 2013, bo končni pregled programa izveden do konca junija 2013.
- (11) Fiskalni položaj Romunije se je izboljšal, saj se je proračunski primanjkljaj leta 2012 zmanjšal pod 3 %, leta 2013 pa je predvidena dodatna fiskalna konsolidacija. Slabo izpolnjevanje davčnih obveznosti je velik izziv za davčni sistem Romunije, zlasti na področju DDV in obdavčitve dela. Okoljski davki so pod povprečjem EU. Medtem ko Romuniji kratko- ali srednjeročno ne grozi tveganje fiskalnih težav, pa ji srednje tveganje grozi

dolgoročno, zlasti zaradi odhodkov, povezanih s staranjem prebivalstva. Obstaja zaskrbljenost, kar zadeva vzdržnost in ustreznost pokojninskega sistema, in sicer zaradi nizkega razmerja med zaposlenimi, ki plačujejo prispevke, in upokojenci. Romunija je zdaj ena od dveh držav članic, ki še ni izenačila upokojitvene starosti za ženske in moške, stopnja zaposlenosti starejših delavcev (41,4 % leta 2012) pa je znatno pod povprečjem EU. Romunska vlada je sprejela odločitev, da bo nadaljevala s pokojninsko reformo in sodelovala s socialnimi partnerji pri oblikovanju reforme ter okrepiła svoj doprinos.

- (12) Značilnost zdravstvenega sektorja v Romuniji je velika neenakost pri dostopu do ponujenih storitev in njihove kakovosti. Razlog za navedeno je med drugim neučinkovita poraba sredstev in slabo upravljanje. Reforme za izboljšanje učinkovitosti sektorja zdravstvenega varstva so se začele izvajati, potrebna pa so stalna prizadevanja. Stroškovna učinkovitost sistema bi se lahko povečala z zmanjšanjem čezmerne uporabe bolnišnične oskrbe in okrepitvijo osnovne zdravstvene oskrbe ter sistemov napotitve.
- (13) Romunija je leta 2012 še vedno imela nizko stopnjo zaposlenosti v višini 63,8 %, čeprav je leto poprej zabeležila njeno manjše povečanje od 62,8 %. Cilj države v okviru strategije Evropa 2020 v višini 70 % še naprej predstavlja izziv. Romunska produktivnost dela je še vedno ena najnižjih v Uniji. Kakovost dejavnosti vključevanja, iskanja zaposlitve in preusposabljanja javnih zavodov za zaposlovanje je še vedno relativno nizka. Omejena upravna zmogljivost ne omogoča niti učinkovitega oblikovanja aktivnih politik trga dela s kakovostnimi storitvami, prilagojenimi posamezniku, niti boljšega vključevanja aktivnih in pasivnih politik trga dela. Udeležba odraslih v vseživljenjskem učenju ostaja na zelo nizki ravni, ki je v višini 1,6 % leta 2011 bila znatno nižja od povprečja EU v višini 8,9 %. Stopnja zaposlenosti mladih v višini 23,9 % in stopnja aktivnosti mladih v višini 30,9 % sta bili leta 2012 med najnižjimi v Uniji, hkrati pa je bila v navedenem letu stopnja brezposelnosti mladih visoka, in sicer v višini 22,7 %. Delež mladih v Romuniji, ki niso zaposelni in niso vključeni v izobraževanje in usposabljanje je leta 2012 znašal 16,8 %, kar je visok delež, ki narašča.
- (14) Znižanje revščine ostaja velik izziv. Leta 2011 je 40,3 % prebivalcev živelo na robu revščine in socialne izključenosti, kar je dve tretjini več kot povprečje EU pri 24,2 %. Zlasti so prizadeti otroci (49,1 %). Vpliv socialnih transferjev, brez pokojnin, na zmanjšanje revščine ostaja znatno pod povprečno učinkovitostjo transferjev v Uniji, in sicer za celotno prebivalstvo (23,7 % za Romunijo v primerjavi s 37,5 % za Unijo v letu 2011) in za otroke (22 % v primerjavi z 42,8 % v Uniji). Nizka uporaba, pokritje in ustreznost socialnih prejemkov ostajajo izziv

za učinkovitost sistema socialnih prejemkov pri zmanjšanju revščine. Na področju socialne pomoči so bili leta 2012 sprejeti številni predpisi, in sicer kot posledica reforme iz leta 2011. Sprejetje preostale zakonodaje bi bil pomemben korak k dokončanju reforme. Vendar bi povezavo z aktivacijskimi ukrepi bilo mogoče dodatno okrepiti. Izvajanje nacionalne strategije o vključevanju Romov se je začelo leta 2012, a rezultati so skromni. Za učinkovito izvajanje strategije je potrebno boljše usklajevanje različnih zainteresiranih strani, vključno z dodeljevanjem finančnih sredstev.

(15) Zakon o izobraževanju iz leta 2011, ki predstavlja veliko reformo z dolgoročnim načrtom za izboljšanje kakovosti izobraževanja na vseh ravneh, se še ne izvaja v celoti. Za učinkovito izvajanje reforme v izobraževanju bodo potrebni finančni in človeški viri, ki se bodo v celoti posvetili oblikovanju upravne zmogljivosti in politike. Romunija se sooča z velikim izzivom povečanja kakovosti svojega sistema izobraževanja in usposabljanja. Zgodnje opuščanje šolanja je znaten izziv. Stopnja zgodnjega opuščanja šolanja v Romuniji je namreč leta 2012 znašala 17,4 %, kar je znatno nad 13,5 % povprečjem EU in 11,3 % nacionalnim ciljem. Težave imajo še naprej zlasti podeželska in oddaljena območja ter Romi. Romunija tudi ne razpolaga z ustreznim mehanizmom za zbiranje podatkov o osebah, ki zgodaj opustijo šolanje; zato bi pomagala celovita strategija, ki bo sprejeta letos. Dostop do kakovostne in dostopne vzgoje ter izobraževanja in oskrbe v zgodnjem otroštvu ostaja problematičen. Neskladnosti med znanjem in sposobnostmi ter povpraševanjem na trgu dela so značilne za velik del programov poklicnega in terciarnega izobraževanja, nizka stopnja poklicnih spretnosti pa je poseben izziv. Glede na visoko stopnjo brezposelnosti med visokošolskimi diplomanti in stopnjo prekvalificiranih je prednostna naloga dodatno uskladiti terciarno izobrazbo s trgom dela. Pozitiven ampak počasen napredek je bil dosežen pri prehodu iz institucionalne na alternativno oskrbo otrok brez starševske oskrbe, a potrebna so nadaljnja prizadevanja.

(16) Slaba upravna zmogljivost je ključna skrb za Romunijo. Značilnosti javne uprave so neusklajen pravni okvir, pogosta uporaba izrednih odlokov, nizka stopnja sodelovanja med ministrstvi in čezmerna birokracija. Slabijo jo tudi pomanjkanje znanja in sposobnosti, slaba preglednost pri zaposlovanju osebja in visoka stopnja fluktuacije na vodstvenih mestih. Slaba upravna zmogljivost prispeva k slabem črpanju sredstev EU. Cilj črpanja sredstev s konca leta 2012, dogovorjen v okviru programa finančne pomoči EU, ni bil dosežen in to z veliko razliko. Črpana sredstva so konec leta 2012 skupaj znašala 5,53 milijarde EUR ali 20,2 % celotnih razpoložljivih strukturnih, kohezijskih in kmetijskih sredstev. To

je za 2,47 milijarde EUR manj od cilja iz programa za konec leta 2012, ki je bil določen v višini 8 milijard EUR. Stopnja črpanja strukturnih in kohezijskih sredstev se je izboljšala iz 7,5 % konec aprila 2012 na 15,2 % konec maja 2013. Da bi se nadalje izboljšalo črpanje in zmanjšalo tveganje prerazporeditve v letu 2013, se morajo romunski organi osredotočiti med drugim na ukrepe, ki bi izboljšali učinkovitost sistemov upravljanja in nadzora za sredstva EU in bi okrepili upravno zmogljivost sistema javnega naročanja.

(17) Romunija se sooča s številnimi izzivi na področju konkurenčnosti gospodarstva, saj je produktivnost panog in storitev nizka. Glavni izzivi so šibko poslovno okolje ter majhna podpora raziskav in razvoja. Izboljšanje poslovnega okolja bi bilo treba vključiti v širšo in usklajeno strategijo za e-vlado, da se spodbudi upravna kultura preglednosti in pravne varnosti ter zagotovijo boljše javne storitve na spletu. Romunija bi si morala prizadevati tudi za olajšanje dostopa do financiranja in zmanjšanje administrativnega bremena malih in srednjih podjetij. Intenzivnost raziskav in razvoja je izredno nizka v višini 0,48 % leta 2011, učinkovitost in uspešnost naložb pa je treba znatno izboljšati. Vlagatelji v raziskave in razvoj morajo določiti prednostne dejavnosti, ki imajo potencial za pridobitev zasebnih naložb. Romunija bi morala tudi okrepiti okvir pravic intelektualne lastnine, in sicer z namenom povečanja komercializacije rezultatov raziskav.

(18) Romunija se v energetske in prometnem sektorju sooča z nizko stopnjo konkurence in učinkovitosti. Neučinkovitost in pomanjkanje preglednosti upravljanja podjetij v državni lasti v teh sektorjih predstavlja velik izziv. Povečanje energetske učinkovitosti v stavbah, pri krožnem ogrevanju, v industriji in prometu je nadaljnji ključni izziv. Romunija je tretje najbolj energetske intenzivno gospodarstvo v Uniji, saj je njena energetska intenzivnost 2,5-krat večja od povprečja Unije. Prav tako je tretje najbolj ogljično intenzivno gospodarstvo v Uniji. Stanovanjske stavbe v Romuniji porabijo osemkrat več energije od povprečja EU-15, in sicer zaradi neustreznega krožnega ogrevalnega sistema in neustrezno izoliranih stavb. Povezovanje romunskega trga za električno energijo in plin s trgi EU ostaja nepopolno, poleg tega pa je treba vzpostaviti čezmejno plinsko omrežje.

(19) V okviru evropskega semestra je Komisija izvedla obsežno analizo ekonomske politike Romunije. Ocenila je nacionalni program reform in konvergenčni program. Glede na to, da je treba okrepiti splošno gospodarsko upravljanje Unije z vključitvijo prispevka na ravni EU v prihodnje nacionalne odločitve, Komisija pri tem ni upoštevala le pomena teh programov za vzdržno fiskalno

in socialno-ekonomsko politiko v Romuniji, ampak tudi spoštovanje pravil in smernic EU. Njena priporočila v okviru evropskega semestra so izražena v priporočilih iz točk 1 do 8 v nadaljevanju.

- (20) Svet je ob upoštevanju te ocene preučil konvergenčni program, njegovo mnenje⁽¹⁾ pa je izraženo zlasti v priporočilu iz točke 1 v nadaljevanju –

PRIPOROČA, da Romunija v obdobju 2013–2014 ukrepa, tako da:

1. V celoti izvede program finančne pomoči EU in Mednarodnega denarnega sklada.
2. Zagotovi rasti prijazno fiskalno konsolidacijo in izvede proračunsko strategijo za leto 2013 in pozneje, kot je predvideno, ter tako do leta 2015 zagotovi izpolnitev srednjeročnega proračunskega cilja. Izboljša pobiranje davkov z izvajanjem celovite strategije izpolnjevanja davčnih obveznosti ter se bori proti neprijavljenemu delu. Hkrati raziše načine za povečanje prihodkov od okoljskih davkov. Nadaljuje z izvajanjem pokojninske reforme, začete v letu 2010, tako da izenači upokojitveno starost za moške in ženske ter s spodbujanjem zaposlovanja starejših delavcev.
3. Izvaja reforme zdravstvenega sektorja, da se povečajo njegova učinkovitost, kakovost in dostopnost, zlasti za prikrajšane osebe ter oddaljene in izolirane skupnosti. Zmanjša čezmerno uporabo bolnišnične oskrbe, vključno z okrepitevijo ambulantne oskrbe.
4. Izboljša udeležbo na trgu dela ter zaposljivost in produktivnost delovne sile, in sicer s pregledom in okrepitevijo aktivnih politik trga dela, da se zagotovijo usposabljanje in storitve, prilagojene posameznikom, ter spodbudi vseživljenjsko učenje. Izboljša zmogljivost nacionalnega zavoda za zaposlovanje, da se poveča kakovost in pokritje njegovih storitev. V boju proti brezposelnosti mladih hitro začne izvajati nacionalni načrt za zaposlovanje mladih, vključno z na primer jamstvom za mlade. Za zmanjšanje revščine izboljša učinkovitost in uspešnost socialnih transferjev s posebnim poudarkom na otrocih. Dokonča reformo socialne pomoči, in sicer s sprejetjem ustrezne zakonodaje in okrepitevijo njene povezave z aktivacijskimi ukrepi. Zagotovi dejansko izvedbo nacionalne strategije o vključevanju Romov.

5. Pospeši reformo v izobraževanju, vključno z okrepitevijo upravne zmogljivosti na centralni in tudi lokalni ravni, ter oceni učinek reform. Pospeši reforme poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Dodatno uskladi terciarno izobraževanje s potrebami trga dela in izboljša dostop za prikrajšane osebe. Izvaja nacionalno strategijo o zgodnjem opuščanju šolanja s poudarkom na boljšem dostopu do kakovostnega izobraževanja v zgodnjem otroštvu, vključno za romske otroke. Pospeši prehod iz institucionalne na alternativno oskrbo otrok brez starševske oskrbe.
6. Okrepi upravljanje in kakovost institucij ter javne uprave, zlasti z izboljšanjem zmogljivosti za strateško in proračunsko načrtovanje, in sicer z izboljšanjem profesionalnosti javne uprave prek boljšega upravljanja človeških virov in okrepitev mehanizmov za usklajevanje med različnimi državnimi ravni. Znatno izboljša kakovost predpisov z uporabo ocen učinkov in sistematičnih vrednotenj. Pospeši prizadevanja za črpanje sredstev EU, zlasti z okrepitevijo sistemov upravljanja in nadzora ter izboljšanjem javnega naročanja.
7. Izboljša in poenostavi poslovno okolje, zlasti prek zmanjšanja administrativnega bremena za MSP in izvajanja skladne strategije za e-vlado. Poenostavi in diverzificira dostop MSP do financiranja. Zagotovi tesnejše povezovanje raziskav, inovacij in panog, zlasti s prednostno obravnavo dejavnosti raziskav in razvoja, ki imajo potencial za pridobitev zasebnih naložb. Pospeši prizadevanja za izboljšanje kakovosti, neodvisnosti in učinkovitosti sodnega sistema pri reševanju zadev ter se učinkoviteje bori proti korupciji.
8. Spodbuja konkurenčnost in učinkovitost mrežnih dejavnosti, in sicer z zagotavljanjem neodvisnosti in zmogljivosti nacionalnih regulativnih organov ter z nadaljevanjem reforme upravljanja podjetij v državni lasti v energetskem in prometnem sektorju. Sprejme celovit dolgoročni načrt na področju prometa in izboljša infrastrukturo širokopasovnih omrežij. Še naprej odpravlja regulirane cene plina in električne energije ter izboljšuje energetska učinkovitost. Izboljša čezmejno povezovanje energetskih omrežij in pospeši izvajanje projektov čezmejnih plinskih omrežij.

V Bruslju, 9. julija 2013

Za Svet
Predsednik
R. ŠADŽIUS

⁽¹⁾ V skladu s členom 9(2) Uredbe (ES) št. 1466/97.